

UniC

UniC is een openbare school voor voorgezet onderwijs (havo/vwo) in Utrecht, elf jaar geleden opgericht. De school maakt onderdeel uit van de NUOVO scholengroep, stichting voor Openbaar Voortgezet Onderwijs in Utrecht. Het is een relatief kleine school met ruim 600 leerlingen en een team van 46 eerste- en tweedegraads docenten en 18 docenten in opleiding aan de hogeschool of de universiteit. De school is een academische opleidingsschool.

1 Missie, uitgangspunten en schoolconcept

In de visie van de school vraagt de huidige samenleving om goed opgeleide, flexibele, creatieve en mondige burgers. UniC wil vernieuwend onderwijs bieden, dat hierbij goed aansluit, en niet alleen gericht is op kennisontwikkeling maar op brede ontwikkeling van leerlingen. Op deze school gaat kennisverwerving samen met samenwerkend leren, persoonlijke groei en het ontwikkelen van sociale vaardigheden en talenten. De school stelt hierbij drie kernwaarden centraal: eigenheid (jezelf zijn en jezelf ontwikkelen), verbondenheid (respectvolle relatie met je omgeving), en autonomie (onafhankelijk, zelfstandig en zelfbewust). Met het onderwijs wil de school leerlingen laten ontdekken wie ze zijn, wat ze willen en wat ze kunnen. Daarnaast worden leerlingen opgeleid tot mondige burgers, en voorbereid op de multimediamaatshappij waarin ze resultaatgericht met anderen kunnen samenwerken. Door de ontwikkeling van talenten, vaardigheden en creativiteit, kunnen ze meebewegen met ontwikkelingen in de samenleving.

In het schoolconcept staat actief en samenwerkend leren centraal, in een veilige schoolomgeving. Leerlingen oefenen met maatschappelijke en actuele situaties, waarmee de leerstof concreet wordt. Er wordt intensief gebruik gemaakt van ict- en multimediale toepassingen. Vanuit het mentoraat wordt intensieve begeleiding geboden, en docenten geven het goede voorbeeld door zichzelf te blijven ontwikkelen en een actieve en open houding uit te stralen. De andere doelen waaraan deze school werkt zijn gerelateerd aan de eerder genoemde kernwaarden. Het gaat hierbij vooral om persoonsvorming (jezelf leren kennen en ontwikkelen), burgerschap (samenwerken, omgaan met anderen en de omgeving, verbondenheid), verantwoordelijkheid nemen (autonomie, zelfregulatie, initiatief nemen) en een kritische en onderzoekende houding (morele ontwikkeling).

2 Het curriculum

De vakken worden zoveel mogelijk in samenhang aangeboden, de zogenoemde leergebieden. Daarbinnen wordt gewerkt rond thema's en met opdrachten. Wiskunde en talen zijn aparte vakken, evenals sport en kunstvakken. Bij deze lessen wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de thema's. Voor een groot deel is het lesmateriaal speciaal voor de school ontwikkeld, en hierin is een doorlopende leerlijn gerealiseerd.

Een belangrijke rol in het curriculum ten behoeve van persoonlijke ontwikkeling speelt projectmatig werken, waarbij leerlingen zichzelf en hun passies ontdekken en werken aan eigen leer-ontwikkelingspunten en aan loopbaankeuzes (o.a. MotiVaktie, Challenge). De invulling van MotiVaktie is verschillend per bouw. In de onderbouw werken leerlingen ongeveer 6 weken aan een onderwerp, waarbij ze eerst in kleine groepjes praten over passies en een daarop gebaseerd onderwerp bepalen waar ze mee aan de slag willen gaan. Ze maken dan een plan van aanpak, en

leggen dat ter goedkeuring voor aan de docent. Na afronding van het project, worden de resultaten aan de hele groep gepresenteerd. In het derde leerjaar draait MotiVaktie om keuzes maken met betrekking tot het profiel en het onderwijstype (havo/vwo) voor de bovenbouw. De leerlingen werken dan meer zelfstandig en worden ondersteund door docenten en de mentor. Er wordt voorlichting en advies gegeven over vervolgstudies en beroepen. Leerlingen maken alle acties inzichtelijk in hun portfolio, waarin gegevens worden verzameld over hun ontwikkelde interesses, en de mate waarin leerlingen verschillende vakken beheersen. Vanaf het vierde leerjaar is MotiVaktie geen apart vak meer, maar worden leerlingen intensief begeleid in de keuze voor een vervolgstudie. Ook kunnen leerlingen zich, naast de examenvakken, bezig houden met onderwerpen die ze zelf belangrijk vinden (bijvoorbeeld profielwerkstuk, 'Challenge') maar ook bij andere opdrachten.

Enkele weken per jaar werken leerlingen in de onderbouw met elkaar aan maatschappelijke thema's, die buiten het reguliere programma vallen. Dit zijn de 'UniC-weeken', waarbij leerlingen ook veel buiten school werken, praktische opdrachten krijgen, en bijvoorbeeld musea bezoeken.

In het curriculum is ruimte opgenomen voor een zogenoemde 'Stoertraining' in het eerste leerjaar. Leerlingen leren hierbij sociale vaardigheidstechnieken, zoals omgaan met geven en ontvangen van feedback, grenzen aangeven enz.

Het curriculum is in de bovenbouw traditioneler dan in eerdere leerjaren, in verband met de voorbereiding op het examen.

3 Schoolorganisatie

De school hanteert een uitgestelde keuze voor leerlingen. Dit houdt in dat leerlingen in de eerste drie leerjaren gecombineerd les krijgen op havo/vwo niveau. Pas in het vierde leerjaar wordt een keuze gemaakt voor havo of vwo. Overigens worden ook de jaarlagen in toenemende mate doorbroken.

De school geeft kleinschaligheid vorm, door de docententeams te verbinden met een groep leerlingen, en deze een specifieke fysieke plek in het gebouw te geven. Hierdoor heeft een team de leerlingen goed in beeld, en kan gewerkt worden aan de kernwaarden. Deze docententeams werken volgens het programma leerKRACHT, een werkwijze waarbij docenten eigen doelen benoemen en hier oplossingsgericht aan werken en waarbij leren van en met elkaar centraal staat. Docenten geven elkaar feedback en ondersteuning. Deze manier van samenwerken is ook meteen een goed voorbeeld voor de leerlingen.

Voorts wordt op UniC gebruik gemaakt van teamteaching, waarbij één docent verantwoordelijk is voor de vakinhoudelijke kant, en andere docenten de rol van procesbegeleiders hebben. Dit systeem wordt vooral ingezet wanneer leerlingen 'op domein' werken, waarbij ze in groepen van ca. 60 leerlingen werken, zelfstandig of in groepjes. Hierdoor komt lesuitval vrijwel niet voor.

Het mentoraat speelt een belangrijke rol in de schoolorganisatie. Mentoren spreken in de onderbouw regelmatig met individuele leerlingen over hun persoonlijke ontwikkeling en prestaties. Daarnaast vinden er gesprekken plaats met de maatjescirkels (zie didactische aanpak) over de onderlinge samenwerking en de prestaties. Een mentor begeleid maximaal 15 leerlingen. In de midden- en bovenbouw draait het mentoraat meer om studiebegeleiding, zoals ondersteuning

bieden bij het maken van een planning, invullen van een rooster en het leren reflecteren op behaalde resultaten. Daarnaast worden leerlingen begeleid bij keuzeprocessen voor de bovenbouw zoals onderwijstype, vakken en profiel. In de bovenbouw gaat het vooral om ondersteuning in de voorbereiding op het examen en de vorderingen van het profielwerkstuk.

Naast de mentoren, spelen ook de andere teamleden een rol bij het aanleren van studievaardigheden en persoonlijke vaardigheden.

Leerlingen werken niet alleen op school maar ook regelmatig thuis. Op maandagmiddag is dat vaste prik. Ze kunnen dan achterstanden wegwerken, huiswerk maken of aan opdrachten werken. Op deze middag zijn docenten vrijgesteld van lessen, en kunnen ze aan andere taken werken.

4 Didactische aanpak en keuzes

Uitgangspunt in de didactiek is dat leerlingen zoveel mogelijk zelf verantwoordelijk zijn voor hun leerproces. Ze krijgen hierin veel vrijheid, maar ook duidelijke kaders. Er wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt van studiewijzers, waarin wordt aangegeven hoe een thema is opgebouwd, en welke opdrachten wanneer afgerond moeten zijn. Leerlingen worden vanaf het begin goed begeleid in het leren oppakken van hun eigen verantwoordelijkheid en leren-leren, het mentoraat speelt hierin een belangrijke rol. Leerlingen in de onderbouw zitten in een 'maatjeskring' een groep van vijf leerlingen die twaalf weken bij elkaar blijven. Binnen die kring wordt met elkaar aan opdrachten gewerkt. Ze leren hierbij van elkaar en helpen elkaar, en leren hun eigen kwaliteiten en die van andere leerlingen kennen. Op deze manier leren ze zelfstandig en samenwerkend leren, ze leren erover te communiceren en hun resultaten bij te houden. De mentor is hierbij de vaste begeleider. In de onderbouw wordt veel samengewerkt, later wordt het aandeel individueel, zelfstandig werken groter. Na 12 weken verandert de samenstelling van de groep. In de bovenbouw werken leerlingen tijdens de keuzewerktijd (KWT) zelfstandig of samen aan verwerkingsopdrachten. Tijdens zogenoemde 'claimuren' krijgen ze les/instructie van vakdocenten.

De leerlingen hebben in de verschillende bouwen een eigen docententeam. De teamleden spelen een grote rol bij de dagelijkse begeleiding van leerlingen. Er wordt veel met leerlingen gepraat over wat zij op school doen, en wat het effect daarvan is op henzelf en op anderen. Zo leren leerlingen reflecteren en zichzelf te ontwikkelen. De begeleidingsprocessen zijn doorgaans oplossingsgericht en leiden vaak tot het benoemen van ontwikkelingsdoelen.

Daarnaast leren leerlingen hun talenten en interesses te ontwikkelen en te ontdekken wie ze zijn door middel van de hiervoor beschreven Motivatie-uren. Hiermee wordt het leren van leerlingen gekoppeld aan hun dromen en ambities, waardoor hun motivatie voor leren toeneemt.

Zoals gezegd staan de vakoverschrijdende projecten en het werken op domein centraal in de didactiek. Ook is er veel aandacht voor de inzet van ICT: er zijn digitale schoolborden, en leerlingen hebben een eigen device. Leerlingen zijn voor een groot deel zelfwerkzaam en actief bezig op school, onder begeleiding.

5 Gebouw en leeromgeving

Volgens de schoolleider kunnen goede docenten overal en altijd werken aan andere doelen met hun leerlingen, maar het gebouw en de faciliteiten helpen wel mee. De school heeft een transparant, kleurrijk en modern schoolgebouw met veel grote flexibele ruimten, en goede ict voorzieningen. Er zijn studio's voor kunst, drama en audiovisuele producties. De schoolleider zou een grote kantine wel praktisch vinden, nu zitten leerlingen tijdens de pauzes door het hele schoolgebouw heen. En grotere gymzalen zouden kunnen helpen om meer differentiatie aan te brengen bij gym.

De leerlingen werken in klassen, maar ook 'op domein'. Dit zijn de voor de school kenmerkende leerpleinen waar leerlingen zelfstandig of in groepjes onder begeleiding van het docententeam kunnen werken.

Opvallend in het gebouw is dat de leerlingen uit de verschillende bouwen een eigen verdieping hebben. Zo werken de leerlingen in de eerste twee leerjaren met hun eigen docententeam op de 2de verdieping, de middenbouw op de 1ste verdieping en de bovenbouw op de 3de verdieping.

6 Pedagogisch klimaat

Op de school is er sprake van een 'proefsamenleving'. Het is belangrijk dat schoolleiding en docenten met elkaar omgaan op een manier die zij ook van de leerlingen verwachten. Dan gaat het om bijvoorbeeld een open houding, elkaar feedback geven, willen leren van elkaar. Dat is de cultuur van autonomie, verbinding en eigenheid, docenten leven dat voor, en dat is wat leerlingen moeten ontwikkelen.

Werken vanuit de relatie is een hoofdthema op school. Wanneer sprake is van grensoverschrijdend gedrag, komt dit onder druk te staan en ontstaat ook behoefte aan de mogelijkheid tot sancties. Er zijn ook verschillen per team, of tussen docenten. Elk jaar opnieuw de verbindingen zoeken met leerlingen en hun ouders (en evt. andere partijen), en vaker gesprekken voeren, zorgt voor meer grip op deze materie.

7 Werken aan 'andere doelen' en volgen van ontwikkeling

UniC werkt niet met rapporten. In de verlengde brugperiode worden beoordelingen gegeven (onvoldoende, voldoende, goed), maar in de bovenbouw spelen cijfers wel een rol. Daar zit een discrepantie. Met het leerlingvolgsysteem Magister worden de cijfermatige resultaten bijgehouden, maar het zou beter zijn als de leerlingen van deze gegevens ook meer eigenaar worden, aldus de schoolleider. Ouders en leerlingen hebben inzicht in de resultaten door middel van rapportage in de elektronische leeromgeving 'It's Learning'. Verder krijgen leerlingen regelmatig feedback over het leerproces en handelingsadviezen door middel van zogenoemde 'stoplichten'.

Resultaten van leerlingen en vorderingen op persoonlijke ontwikkeling worden bijgehouden in de portfolio's van leerlingen, dat is het belangrijkste instrument, dat al vanaf het eerste leerjaar wordt gebruikt. Voor het meten van vaardigheden wordt gebruik gemaakt van rubrics. De schoolleider vindt het niet makkelijk om daar goede instrumenten voor te vinden.

De school krijgt positieve feedback van leerlingen en ouders, die erop wijst dat de beoogde andere doelen daadwerkelijk bereikt worden. Ouders zien dat leerlingen zich goed ontwikkelen. Leerlingen die naar het hoger onderwijs zijn doorgestroomd geven signalen dat ze beter dan andere studenten kunnen samenwerken, presenteren, bronnen onderzoeken, en een koppeling kunnen maken naar hun eigen ambities. Uit onderzoek is gebleken dat er niet gepest wordt en leerlingen zich veilig voelen op school. Dit is een belangrijke voorwaarde voor het ontwikkelen van de andere doelen.

8 Omgaan met differentiële leerbehoeften

De ambitie is om elk kind te kunnen bedienen. De schoolleider ziet dat leerlingen vanuit verschillende soorten po-scholen naar UniC komen, maar soms past het concept niet goed bij leerlingen. Voor leerlingen met autisme werkt het in het algemeen goed, soms is extra begeleiding nodig. Jongens hebben soms wat meer structuur nodig, werken vanuit de relatie helpt om de motivatie goed te houden.

Differentiëren en inzet van ict is afhankelijk van de kwaliteiten van docenten, en daarom nog wat wisselend. Differentiëren in werkvormen gebeurt wel, maar qua aanbod, snelheid en niveau van leerlingen is lastiger, zeker op domein waar veel leerlingen gelijktijdig aan het werk zijn. De school heeft een aanbod voor versnelling en verrijking voor talentvolle leerlingen.

9 De buitenwereld

Tijdens de MotiVaktieweken, de UniC-weeken en themalessen wordt verbinding gelegd met de buitenwereld. Er worden maatschappelijke thema's aangesneden, bijvoorbeeld gebruik van sociale media, of kunst en cultuur, of leerlingen gaan op bezoek bij het waterschap om het onderwerp 'water' uit te diepen. In de bovenbouw werken leerlingen tijdens de 'Challenge' aan profielgebonden, vakoverstijgende projecten, waarbij verbinding met de buitenwereld wordt gezocht. Leerlingen gaan dan aan de slag met een actueel thema (bijvoorbeeld duurzaamheid, verbondenheid) en proberen concrete oplossingen te vinden, waarbij externe partijen feedback geven.

Samenwerking met de ouders is belangrijk voor het werken aan de kernwaarden. In dat verband merkt de schoolleider op dat de school wel overwegend een 'witte eliteschool' is. Het schoolconcept spreekt deze ouders aan. Er zijn inmiddels wel wat leerlingen van Turkse en Marokkaanse afkomst, maar deze ouders geven hun kinderen vaak een meer traditionele opvoeding. Deze ouders moeten dus meer betrokken worden bij het schoolconcept, zodat ze hun kinderen kunnen ondersteunen bij het ontwikkelen van bijvoorbeeld autonomie. Ouders moeten weten dat de school ook kaders, regels en normen hanteert, en dat de school een veilige omgeving biedt. De schoolleider wil dat dit duidelijker wordt, en de leerlingpopulatie meer een afspiegeling wordt van de samenleving in de directe omgeving.

Er zijn spanningen tussen werken aan andere doelen en traditionele doelen, met name in de bovenbouw, waar toegewerkt moet worden naar het eindexamen. Dit heeft ertoe geleid dat in de bovenbouw van het schoolconcept wordt afgeweken. Dit heeft de eindexamenresultaten de laatste jaren verbeterd, maar de schoolleider wil ernaar streven om het curriculum van de onderbouw en bovenbouw weer meer op elkaar af te stemmen. Ook de rol van de Inspectie levert spanningen op, de school neemt momenteel deel aan een pilot van de Inspectie, waarbij brede doelen in kaart worden gebracht, en het inspectiekader meer op visie en uitvoering wordt toegespitst. Ook dit is een proces van verandering.

10 Vernieuwing in de genen?

De school is erg gericht op vernieuwing, maar nu zou er meer gefocust mogen worden op consolideren, dus meer structuur in het curriculum brengen. Het onderwijs is op sommige aspecten teveel afhankelijk van kwaliteit van docenten en mentoren. Er is veel draagvlak onder docenten voor het vernieuwende schoolconcept. De schoolleider signaleert dat er soms zelfs teveel nieuwe dingen tegelijkertijd in gang worden gezet.

11 Wat gaat goed en wat zijn verbeterpunten?

De schoolleider is erg tevreden over de opbrengsten van de maatjescirkels voor de beoogde persoonsvorming. Ook de voorbeeldwerking, het voorleven van docenten en de consistentie daarin is een goede strategie voor de persoonsvorming van leerlingen en socialisatie.

De schoolleider vindt meer focus in het curriculum gewenst, bijvoorbeeld in de aansluiting en doorloop van de onderdelen MotiVaktie en Challenges. Hij is van mening dat deze onderdelen effectiever ingezet kunnen worden als het systeem van jaarlagen en secties losgelaten wordt, en meer borging georganiseerd wordt.

Zoals hiervoor aangegeven komt de Inspectie in beweging als het gaat om het beoordelingskader, zodat er meer ruimte komt voor het werken aan andere doelen. Daarnaast is het nodig om aan ouders en leerlingen goede voorlichting te geven, zodat ook duidelijk is wat ze kunnen verwachten van de school. Dit ook in het kader van het aantrekken van een meer gevarieerde leerlingpopulatie. Docenten kunnen wel wat meer tijd gebruiken om hun onderwijs vorm te geven. Flexibilisering van vakantie zou hiervoor ook kunnen helpen, of de invoering van modulair onderwijs waaraan gewerkt wordt. Deskundigheidsbevordering is nodig om meer differentiatie te kunnen bieden.

Bronnen:

- Interview met schoolleider Dhr. Vlaanderen
- UniC Schoolgids 16/17
- De schoolwebsite: <http://www.unic-utrecht.nl>